

**Szczegółowe zasady dostosowania organizacji i właściwej realizacji procesu dydaktycznego
oraz prowadzenia badań naukowych dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
w tym dostosowania warunków odbywania kształcenia
w Międzynarodowej Środowiskowej Szkole Doktorskiej przy Centrum Studiów Polarnych
w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (MŚSD) do rodzaju występujących trudności**

§ 1

1. Użyte w niniejszym załączniku określenia oznaczają:
  - 1) COS – Centrum Obsługi Studentów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach;
  - 2) IDS – indywidualne dostosowanie studiów;
  - 3) koordynator – Koordynator ds. dostępności powołany w szkole doktorskiej.
2. Koordynatora, o którym mowa w ust. 1 pkt 3 powołuje Dziekan MŚSD.

§ 2

Proces dostosowania będzie realizowany w oparciu o następujące zasady:

- 1) Indywidualizacja - formy dostosowania są dobierane indywidualnie dla każdej z osób;
- 2) Podmiotowość - uwzględnienie samodzielności doktoranta;
- 3) Rozwijanie potencjału osoby - formy dostosowania jako kompensacja;
- 4) Racjonalność dostosowania - dostosowanie racjonalnie ekonomicznie, skutecznie wyrównujące szanse;
- 5) Utrzymanie standardu akademickiego - dostosowanie organizacji kształcenia musi uwzględniać utrzymanie standardu merytorycznego;
- 6) Dostosowanie najbliższe standardowemu sposobowi prowadzenia zajęć - nie stanowią przywileju, tylko stwarzają takie same możliwości dla wszystkich;
- 7) Równe prawa i obowiązki - zapewnienie równych praw w dostępie do edukacji, ale także poprzez realizowane dostosowanie, stawianie takich samych wymagań.

§ 3

1. Doktoranci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uwarunkowanymi stanem zdrowia mogą ubiegać się o dostosowanie sposobu organizacji i właściwej realizacji procesu dydaktycznego, w tym warunków odbywania kształcenia w MŚSD do rodzaju występujących trudności oraz o wsparcie w realizacji badań naukowych, czyli o IDS.
2. Każda sytuacja osoby ubiegającej się o IDS rozpatrywana jest indywidualnie, zgodnie z ideą wyrównywania szans oraz racjonalnego dostosowania do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.
3. Celem IDS jest wyrównanie szans doktorantów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w pełnym dostępie do oferty Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach charakteryzującej się różnorodnością kierunków badawczych i kształcenia.
4. Wszystkie rozwiązania związane z IDS mają na celu wyrównywanie szans przy jednoczesnym uwzględnieniu aktualnych możliwości doktoranta i nie mogą powodować zmniejszania merytorycznych wymogów.

5. IDS dotyczy toku kształcenia, formy egzaminów i otoczenia, w którym mają miejsce zajęcia dydaktyczne, a także warunków prowadzenia badań naukowych.
6. Jednostką koordynującą organizację IDS jest COS.

§ 4

1. W odpowiedzi na wniosek doktoranta o IDS możliwe jest zaproponowanie form wsparcia z zakresu:
  - 1) zajęć dydaktycznych, polegających w szczególności na:
    - a) włączeniu osób trzecich (np. asystent doktoranta z niepełnosprawnością – dydaktyczny, tyflodydaktyczny, surdodydaktyczny, transportowy, tłumacz języka migowego),
    - b) stosowaniu dodatkowych urządzeń kompensujących (np. komputer, linijka brajlowska, system FM),
    - c) możliwości nagrywania przez doktoranta (np. dyktafonem, kamerą wideo) wszystkich rodzajów wykładów i zajęć,
    - d) wykorzystaniu środków dydaktycznych umożliwiających odbiór informacji różnymi kanałami w zależności od potrzeb zgłaszanych przez doktorantów (np. prezentacje multimedialne, wykresy, mapy, ilustracje, zdjęcia, nagrania),
    - e) możliwości otrzymywania od wykładowcy materiałów dydaktycznych w dostępnej formie (np. w formie elektronicznej, w powiększonej czcionce),
    - f) udostępnianiu doktorantowi materiałów do zajęć odpowiednio wcześniej przed ich rozpoczęciem (np. konspekt w formie elektronicznej lub papierowej, główne tezy, bibliografia, prezentacja multimedialna),
    - g) zamianie miejsc, w których odbywają się zajęcia na dostępne architektonicznie,
    - h) możliwości modyfikacji planu zajęć lub zmiany grupy,
    - i) zwiększeniu limitu nieobecności wraz z możliwością nadrobienia zaległości na zasadach ustalonych z osobami prowadzącymi zajęcia,
    - j) wydłużeniu czasu na przygotowanie prac zaliczeniowych, szczególnie obszernych prac pisemnych, a także w razie konieczności dzielenia ich na mniejsze części,
    - k) zamianie referatów i prezentacji oraz aktywności werbalnej podczas zajęć na pisemną formę zaliczenia (np. test, esej),
    - l) możliwości zaliczania materiału w trybie indywidualnym w przypadku, gdy sytuacja zdrowotna uniemożliwia doktorantowi regularne uczestnictwo w zajęciach,
    - m) modyfikacji harmonogramu zajęć minimalizującej nieobecności związane z planowanym leczeniem,
    - n) możliwości organizacji indywidualnych konsultacji, jeżeli niepełnosprawność szczególnie uniemożliwia doktorantowi uczestnictwo w zajęciach dydaktycznych w standardowym trybie;
  - 2) zaliczeń i egzaminów, polegających w szczególności na:
    - a) wydłużeniu czasu ich trwania,
    - b) udziale tłumacza języka migowego,

- c) umożliwieniu zdawania egzaminów pisemnych przy komputerze ze specjalistycznym oprogramowaniem,
  - d) otrzymywaniu arkuszy egzaminacyjnych w powiększonej czcionce,
  - e) możliwości otrzymywania pytań w formie pisemnej podczas egzaminów ustnych,
  - f) zmianie formy zaliczenia/egzaminu z ustnej na pisemną lub z pisemnej na ustną,
  - g) umożliwieniu robienia krótkich przerw podczas pisania egzaminów pisemnych,
  - h) rozłożeniu sesji egzaminacyjnej w czasie,
  - i) w przypadku egzaminów z obszernego materiału, umożliwieniu zdawania go w częściach,
  - j) zmianie miejsca i czasu zdawania egzaminów w związku ze stanem zdrowia doktoranta,
  - k) przedłużeniu terminu zaliczenia semestru, przy zachowaniu obowiązku uczestnictwa w zajęciach kolejnego semestru od ich rozpoczęcia;
- 3) materiałów edukacyjnych, polegających w szczególności na:
- a) zastosowaniu formy elektronicznej,
  - b) powiększeniu czcionki,
  - c) konwersji na język brajla.
- 4) transportu z domu do miejsca odbywania zajęć i z powrotem oraz między lokalizacjami, w których odbywają się zajęcia.
- 5) dostosowania warunków prowadzenia badań naukowych zgodnie z najlepszymi praktykami w zakresie dostępności, w odpowiedzi na specjalne potrzeby doktoranta.
2. Doktorant może ubiegać się o inne formy dostosowania procesu kształcenia oraz prowadzenia badań naukowych nieuwzględnione powyżej, a uwarunkowane specyfiką specjalnych potrzeb edukacyjnych doktoranta.

§ 5

1. IDS jest przyznawane na pisemny wniosek doktoranta. Wniosek o IDS można składać w COS na bieżąco przez cały rok akademicki.
2. Doktorant ubiegający się o IDS składa w COS następujące dokumenty:
  - 1) wniosek o IDS kierowany do Dziekana MŚSD;
  - 2) kartę informacyjną w zależności od posiadanych trudności opracowaną przez COS;
  - 3) aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub inny równoważny dokument, a w przypadku osób ubiegających się o IDS z przyczyn innych niż dysfunkcja somatyczna, które nie posiadają stosownego orzeczenia lub wskazania lekarskiego, zaświadczenie od psychologa COS;
  - 4) wyraźne oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych szczególnych kategorii dotyczących stanu zdrowia, o których mowa w pkt 3 niniejszego ustępu (art. 9 ust.2 lit a RODO);
  - 5) inne dokumenty wskazane przez kierownika COS.
3. COS wraz z koordynatorem:
  - 1) rozeznaje indywidualne potrzeby doktoranta ubiegającego się o IDS w oparciu o przedstawione dokumenty i rozmowę ze doktorantem;

- 2) opiniuje wniosek o IDS kierowany do Dziekana MŚSD;
  - 3) gromadzi odpowiednią dokumentację potwierdzającą określone trudności osoby ubiegającej się o IDS, która to dokumentacja (zawierająca dane dotyczące zdrowia w rozumieniu art. 4 pkt 15 RODO) podlega szczególnej ochronie z uwagi na przetwarzanie szczególnych kategorii danych osobowych, tzw. danych wrażliwych;
  - 4) może zasięgnąć opinii nauczycieli akademickich w celu zaproponowania osobie ubiegającej się o IDS najbardziej adekwatnych do jej stanu zdrowia rozwiązań, uwzględniających specyfikę MŚSD, a także dostosowanych do możliwości organizacyjnych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.
4. COS wraz z koordynatorem opiniują wniosek doktoranta o IDS, przy czym opinia powinna uwzględniać:
    - 1) specjalne potrzeby i możliwości doktoranta związane ze stanem zdrowia;
    - 2) specyfikę wymagań merytorycznych MŚSD;
    - 3) uzasadnione i racjonalne potrzeby doktoranta związane z właściwą realizacją procesu dydaktycznego;
    - 4) związek pomiędzy trudnościami wynikającymi ze stanu zdrowia a trudnościami w wypełnianiu obowiązków związanych z realizacją programu MŚSD na ogólnie przyjętych zasadach.
  5. Zaopiniowany wniosek COS niezwłocznie przekazuje Dziekanowi MŚSD.
  6. Dziekan MŚSD rozstrzyga w przedmiocie IDS z uwzględnieniem sugerowanych przez COS i koordynatora zaleceń dotyczących realizacji form wsparcia.
  7. IDS przyznawane jest doktorantom na okres ważności dokumentu potwierdzającego uprawnienia do IDS (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub inny równoważny dokument, zaświadczenie psychologa COS).
  8. Od rozstrzygnięcia Dziekana MŚSD doktorantowi przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy do Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, w terminie 14 dni od dnia otrzymania rozstrzygnięcia.
  9. W przypadku, gdy niepełnosprawność i inne trudności wynikające ze stanu zdrowia nie mają charakteru stałego, doktorant korzystający z IDS zobowiązany jest do bieżącego uaktualniania stosownej dokumentacji.
  10. W terminie 7 dni od rozstrzygnięcia o wyrażeniu przez Dziekana MŚSD zgody na IDS, doktorant jest zobowiązany dostarczyć koordynatorowi listę nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia i przeprowadzających weryfikację efektów kształcenia wraz z wykazem zajęć realizowanych w danym roku akademickim lub opinię promotora o zakresie dostosowania prowadzonych badań naukowych.
  11. Koordynator na podstawie pisemnego oświadczenia doktoranta o wyrażeniu zgody (wg wzoru ustalonego przez Rektora), przekazuje informacje o proponowanych formach wsparcia wynikających ze zgody na IDS wszystkim nauczycielom akademickim prowadzącym zajęcia dydaktyczne i weryfikację efektów kształcenia, zgodnie z listą dostarczoną przez doktoranta oraz promotorowi o zakresie dostosowania prowadzonych badań naukowych.

12. Doktorant, który w terminie 7 dni od zgody Dziekana MŚSD na IDS nie dostarczy oświadczenia o wyrażeniu zgody, zobowiązany jest samodzielnie przekazać informacje odnośnie do proponowanych form wsparcia wszystkim osobom prowadzącym zajęcia dydaktyczne i egzaminy wynikających z decyzji Dziekana MŚSD o IDS.
13. Po przesłaniu przez koordynatora do właściwych osób prowadzących zajęcia dydaktyczne zaleceń dotyczących IDS, doktorant ustala z nimi szczegółowy sposób realizacji przyznanych form wsparcia w terminie 14 dni od uzyskania od koordynatora informacji o przyznaniu IDS.
14. W przypadku stosowania urządzeń rejestrujących dźwięk lub dźwięk i obraz doktorant zobowiązany jest do uprzedniego podpisania opracowanej przez COS deklaracji o ochronie praw autorskich i wykorzystaniu zarejestrowanych i przekazanych materiałów wyłącznie na użytek prywatny.

§ 6

1. Wszystkie osoby, które biorą udział w procedurze przyznawania IDS zobowiązane są do ochrony danych osobowych, w szczególności związanych z niepełnosprawnością lub stanem zdrowia doktorantów w wnioskujących o IDS zgodnie z § 7 oraz do nieujawniania ich osobom nieuprawnionym.
2. Szczegółowa dokumentacja złożona przez doktorantów wnioskujących o IDS przechowywana jest w COS. Po zakończeniu sprawy dokumenty podlegają przekazaniu do Biura MŚSD do teczki akt osobowych doktoranta.
3. Składane przez doktorantów dokumenty, a w szczególności opinie dotyczące stanu zdrowia psychicznego, mogą być zreferowane Dziekanowi MŚSD przez pracowników COS lub koordynatora ds. dostępności, jeśli jest to uzasadnione charakterem sprawy.

§ 7

Informacje o stanie zdrowia doktoranta podlegają szczególnej ochronie zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE, zwanym dalej RODO oraz Polityką Bezpieczeństwa Informacji w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, wprowadzoną zarządzeniem nr 153 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 15 października 2018 r., ze zm.